

Vangi kaebeõigus ja -võimalused

Mis on märgukiri, selgitustaotlus ja taotlus?

Seadus eristab pöördumistena märgukirju, selgitustaotlusi, teabenõudeid ja taotlusi, kuid justiitsministeeriumis ja vanglas lähtutakse pöördumise sisust ja iseloomust, mitte sellest, kuidas see on pealkirjastatud.

Kui teete ettepanekuid asutuse töö korraldamiseks või valdkonna arengu kujundamiseks või annate teavet, siis on teie pöördumine **märgukiri**. Näiteks on märgukiri vangi pöördumine, milles ta juhib tähelepanu vanglaametniku tegevusele või oludele vanglas. Samuti on märgukiri pöördumine, milles juhitakse tähelepanu näiteks vangla külastamise jooksul aset leidnud juhtumile. Vangla või justiitsministeerium kontrollib märgukirjas toodud asjaolusid ning annab õiguslikult põhjendatud ja kontrollitud asjaoludel põhineva vastuse.

Kui te aga soovite saada teavet, mis nõuab vastajalt põhjalikku analüüsi või lisainfo kogumist, siis on teie pöördumine **selgitustaotlus**. Selgitustaotlus on ka pöördumine, milles soovitakse saada selgitusi justiitsministeeriumis välja töötatud õigusaktide või eelnõude kohta või vangla tegevuse või konkreetse toimingu kohta.

Nii märgukirjale kui ka selgitustaotlusele **vastatakse 30 kalendripäeva jooksul**.

Taotlus on vabas vormis esitatud avaldus. Näiteks saab vang taotleda vangla direktorilt luba elektriseadme kasutamiseks, lühiajaliseks väljasõiduks või pikaajaliseks kokkusaamiseks. Taotlus on ka pöördumine, milles soovitakse mõne toimingu sooritamist.

Taotlus kas lahendatakse ja isik saab kas positiivse või negatiivse vastuse, või tagastatakse läbi vaatamata seaduses toodud aluste esinemisel. Näiteks ei saa vang ja tema lähedased taotleda vangi ümberpaigutamist, sest seadus ei ole sellist õigust sätestanud.

Kuidas saab vang oma õigusi kaitsta?

Vang saab oma õigusi kaitsta eelkõige **vaidemenetluses**. Vaidemenetluse läbimine on halduskohtusse pöördumise eeldus.

Vaide saab esitada vang, kes leiab, et vangla on oma tegevusega või haldusaktiga rikkunud tema õigusi. Vaide saab esitada vaid oma õiguste kaitseks. Näiteks saab vang vaidlustada distsiplinaarkaristuse määramise käskkirja, pikaajalise kokkusaamise ja televiisori kambrisse lubamise keeldu. Samuti saab vaidlustada vangla toiminguid.

See, kellele vaide esitada, sõltub sellest, kas otsuse tegi või toimingu sooritas vangla direktor või temast madalama ametiastme ametnik. Esimesel juhul esitab vang vaide justiitsministeeriumile, teisel juhul vangla direktorile.

Justiitsministeeriumile esitatakse vaide vangla kaudu. Vangla edastab vangla direktori otsuse või toimingu peale esitatud vaide koos vajalike dokumentidega ja oma seisukohtadega justiitsministeeriumile.

Vaidemenetlus lõppeb justiitsministeeriumi või vangla direktori vaideotsusega. Vaideotsuse täitmine on vanglale kohustuslik. Vaide lahendamiseks on ette nähtud 30 kalendripäeva.

Alles pärast vaidemenetluse läbimist tekib vangil õigus pöörduda samas asjas halduskohtusse.

Kaaludes märgukirja või vaide esitamist, tuleb esmalt endale selgeks teha, kas soovitakse midagi vaidlustada, ning seejärel, kas seadus lubab seda asja vaidlustada. Kui vaide esitamine on võimalik ja see kaitseks isiku õigusi kõige paremini, siis tasub eelistada vaidet. Kui aga soovitakse lihtsalt

juhtida tähelepanu probleemile ning saada seletusi ja vastuseid, maksab eelistada märgukirja või selgitustaotlust.

Kahju hüvitamine

Kui vang leiab, et vangla on talle tekitanud kahju ja soovib selle hüvitamist, siis tuleb kõigepealt pöörduda taotlusega vangla poole. Kui vangla jätab taotluse rahuldamata või tagastab selle või ei vaata õigel ajal läbi, võib vang pöörduda halduskohtusse. Vangla otsustab kahe kuu jooksul, kas kahju hüvitamise taotlus rahuldada. Justiitsministeerium selliste kaebustega ei tegele.

Kas pöörduda vangla või justiitsministeeriumi poole?

Eelkõige peaks vang ja tema lähedased pöörduma vangla tegevuse kohta selgituste saamiseks vangla poole. Vangla saab kõige kiiremini anda oma käitumisele asjakohase selgituse ja reageerida võimalikule probleemile. Samuti tuleb vangil oma olmeprobleemide, tervisemurede või muude igapäeva eluolu puudutavate küsimustega pöörduda kõigepealt vangla poole. Kui vang soovib selgitusi vangistusalastest õigusaktidest tulenevate õiguste ja kohustuste kohta, siis tuleb tal oma küsimustega pöörduda vangla poole: näiteks vangi küsimustele, kui palju peab ta televiisori kasutamise eest tasuma või millal tuleb esitada pikaajalise kokkusaamise taotlus, annab vastused vangla.

Kui vastus ei ole piisav või arusaadav, võib taas pöörduda vastuse andnud vangla poole. Vangla tegevuse õiguspärasuses kahtlemise korral võib pöörduda ka märgukirjaga justiitsministeeriumi poole, lisades sellele kindlasti vangla vastuse.

Tasub meeles pidada, et vangla otsuste õiguspärasust kontrollitakse siiski vaid vaidemenetlusega – ainult sellega saab vaide esitaja teda puudutava õigusliku lahendi. Märgukirja lahendamisel kontrollib justiitsministeerium küll kõiki asjaolusid, kuid vastus sellele ei anna vangile õigust vaidlusega kohtusse pöörduda (kui märgukirja lahendamisel ilmnevad puudujäägid vangla tegevuses, siis loomulikult juhitakse neile vangla tähelepanu ning antakse suunised õiguspäraseks käitumiseks).

Allikas URL: <https://www.vangla.ee/et/kaebused-ja-vastuvott/vangi-kaebeoigus-ja-voimalused>